

vertrouwd. De werkzaamheden van de groep van Cleeff breidden zich ook in andere opzichten uit: uit haar nauwere samenwerking met 'Dutch-Paris' vloeide voort dat zij niet alleen Joodse maar ook niet-Joodse Engelandvaarders, alsmede Geallieerde 'piloten' naar Frankrijk ging doorgeven. Er kwam een zekere specialisatie tot stand: van Cleeff en Verloop gingen zich toeleppen op het contact met 'Dutch-Paris' alsmede het naar Frankrijk doorgeven van allen die verder wilden trekken, en anderen concentreerden zich op de steunverlening aan diegenen die 'permanent' in België ondergedoken waren; hulp aan ontsnappenden en hulp aan onderduikers werden dus gescheiden. Helaas werd de ontsnappings-organisatie eind februari '44 door zware slagen getroffen: de *Sicherheitspolizei* aan welke een adresboekje van 'Dutch-Paris' in handen gevallen was, rolde zowel in Frankrijk als in België een groot deel van de organisatie op, in Brussel werden vrijwel al haar contactpersonen gearresteerd, onder wie van Cleeff, Verloop (die na zijn arrestatie zelfmoord pleegde), Vleeschdrager en ds. ten Kate. Ook op de onderduikadressen van de ontsnappings-organisatie werden invallen gepleegd en arrestaties verricht – Benno Nijkerk werd in maart '44 opgepakt.¹

Het bleek niet mogelijk, de ontsnappings-organisatie opnieuw op te bouwen – de aparte 'lijn' naar Nederland welke Weidner van die organisatie gescheiden gehouden had, bleef evenwel in stand en ook de hulp aan onderduikers ging door. Voor dat laatste werk nu heeft de Brusselse groep steun van de regering gekregen: twee uit Bern ontvangen garantieverklaringen, de eerste in mei '44 voor een bedrag van 2 miljoen Belgische franken (ca. f 120 000)², de tweede korte tijd later voor een bedrag van 70 000 Zwitserse franken – die tweede garantieverklaring werd voor 2½ miljoen Belgische franken verkocht.

Van Cleeff, Vleeschdrager en ds. ten Kate werden begin september '44 in een Duits gevangenenkamp in België bevrijd. Zij richtten onmiddellijk een 'Comité tot steun aan Nederlandse oorlogsslachtoffers in België' op en namens dat comité schreven zij eind september '44 een rapport aan de regering³ waarin zij de garantieverklaringen met grote erkentelijkheid memoreerden. De Brusselse groep had in de laatste maanden voor de bevrijding ca. vierhonderd onderduikers, hoofdzakelijk Joden, per persoon maandelijks met f 60 aan Belgische franken kunnen steunen en 2 miljoen

¹ Hij is in een *Aussenkommando* van Neuengamme bezweken. ² De 2 miljoen franken werden ter beschikking gesteld door de in Antwerpen wonende Nederlandse aannemer E. van Hasselt, een gemengd-gehuwde Jood die zich in de jaren twintig in België gevestigd had en al van de zomer van '42 af veel hulp, ook financiële, had gegeven aan vervolgte Joden, Belgen zowel als Nederlanders. ³ Doc II-1228, a-2.